

การบัญชีมูลค่ายุติธรรม

Fair Value Accounting

ธนวรรณ แลงงำโถม

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี

e-mail : Thanawan_sh@hotmail.com

บทนำ

ตามที่แม่บทการบัญชีได้กำหนดวิธีการวัดมูลค่าเพื่อกำหนดจำนวนเงินที่เป็นตัวเงินที่จะรับรู้องค์ประกอบของงบการเงินในงบดุลและงบกำไรขาดทุน โดยมีเกณฑ์ที่ใช้วัดค่าต่างๆ ได้แก่ ราคาทุนเดิม ราคาทุนปัจจุบัน มูลค่าที่จะได้รับ และมูลค่าปัจจุบัน ซึ่งการเลือกใช้วิธีใด ก็จะเป็นไปตามความเหมาะสมของธุรกิจ และเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป แต่มาตรฐานการบัญชีในปัจจุบันส่วนใหญ่กำลังเปลี่ยนแปลงโดยมีแนวโน้มในการนำแนวคิดในการวัดมูลค่า โดยใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) มาใช้กันมากขึ้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแม่บทการบัญชีของ IASB ที่ได้ปรับเปลี่ยนในเรื่อง ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน ที่กำหนดให้ “ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ” (Relevance) และ “การเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม” (Representational Faithfulness) มาเป็นลักษณะแรกเพราะใน 2 ลักษณะนี้จะเป็นลักษณะที่สอดคล้องต้องกันพอดีกับการวัดมูลค่าโดยวิธี “มูลค่ายุติธรรม”

มูลค่ายุติธรรมหมายถึงอะไร

FASB หรือ Financial Accounting Standards Board ได้ออก Statement of Financial Accounting Concepts (SFAC) No.7 ซึ่งได้ให้คำนิยามคำว่า มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ของสินทรัพย์ และหนี้สิน ไว้ว่า “The amount at which that asset (or liability) could be bought (or incurred) or sold (or settled) in a current transaction between willing parties, that is other than in forced or liquidation sale.”

และตามนิยามในประเทศไทยที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ปัจจุบันสมาคมฯได้ยกเลิกไป อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาวิชาชีพบัญชี) ได้ให้คำจำกัดความที่สอดคล้องกันว่ามูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ในขณะที่ทั้งสอง

ฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะของผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

จากคำนิยามดังกล่าว มูลค่ายุติธรรม จึงเป็นมูลค่าที่เกิดจากการประเมินราคาที่บุคคลสองฝ่ายตกลงที่จะแลกเปลี่ยนกัน โดยความเต็มใจ ไม่มีใครมีอิทธิพลเหนือกว่าอีกฝ่าย การแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยอิสระ ไม่มีใครบังคับกันได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “ราคาตลาด” เพราะในตลาด ราคาจะเป็นไปโดยกลไกของตลาดที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรีอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามต้นทุนที่เกิดขึ้นในการดำเนินการแลกเปลี่ยน ไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการวัดมูลค่า โดยมูลค่ายุติธรรมนี้ และ มูลค่ายุติธรรม เป็นการวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินให้มีมูลค่าที่เป็นปัจจุบันที่สุด ซึ่งย่อมสะท้อนฐานะการเงิน

และผลการดำเนินงานของกิจการได้ดีกว่า ข้อมูลของงบการเงินมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ หรือ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ(Relevance) ได้ดีกว่า แต่ก็อาจจะมีความเสี่ยงในเรื่องความน่าเชื่อถือได้ของงบการเงิน (Reliable) ซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องเกิดการแลกเปลี่ยน (Trade off) กันขึ้น ในระหว่างลักษณะเชิงคุณภาพทั้งสองลักษณะนี้ เพราะถ้าเราได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ แต่กลับเป็นข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ก็ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลลังเลใจในการนำไปตัดสินใจ หรือถ้าเราได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ แต่เป็นข้อมูลที่ใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้น้อยมาก หรือแทบไม่ได้เลย ก็ไม่มีประโยชน์เช่นกัน ทำอย่างไรที่เราจะสามารถรักษาสมดุลในลักษณะเชิงคุณภาพทั้งสองอย่าง หรือ ขอมให้ด้านใดด้านหนึ่งด้อยลงเล็กน้อยแต่ยังพอยอมรับได้

เราจะหามูลค่ายุติธรรมได้โดยวิธีใดบ้าง

SFAS 157 ได้กำหนดแนวทางการหามูลค่ายุติธรรมสามารถทำได้ 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1. Market Approach

วิธีนี้ถือว่า มูลค่ายุติธรรม คือ “ราคาตลาด” ตามความหมายของมูลค่ายุติธรรม ดังนั้นสินทรัพย์ที่มีตลาดรองรับ ก็เป็นเรื่องง่ายที่จะหามูลค่ายุติธรรม เช่น ราคาหลักทรัพย์ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และเป็นหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด หรือสินทรัพย์อื่นที่มีตลาดมือสอง เช่น ตลาดรถยนต์มือสอง ก็อาจเทียบเคียงได้เช่นกัน ปัญหาที่จะเกิดกับสินทรัพย์ที่ไม่มีตลาดรองรับและสินทรัพย์ส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มนี้ เราจะหาราคาตลาดได้อย่างไร ซึ่ง ใน SFAS 157 ได้เสนอให้นำราคาตลาดของสินทรัพย์ที่คล้ายกัน แล้วนำมาปรับด้วยปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อราคาตลาด เช่น อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ฯลฯ ถ้าไม่สามารถหาได้ในทั้ง 2 กรณี คือ กรณีมีตลาดรองรับ และสินทรัพย์ที่คล้ายกัน ก็ต้องไปดูแนวทางอื่นๆต่อไป

2. Income Approach

คือการหามูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของกระแสเงินสดที่จะได้รับจากสินทรัพย์นั้นในอนาคต ซึ่งต้องใช้วิธีประมาณการกระแสเงินสด หรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากสินทรัพย์นั้นในอนาคต แล้วนำมาคิดลด (discount) ในอัตราคิดลด (discount rate) ที่เหมาะสม โดยวิธีนี้การประมาณค่ากระแสเงินสด หรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากสินทรัพย์ในอนาคต ก็จะต้องทำอย่างระมัดระวัง สมเหตุสมผล ไม่ประมาณการสูง หรือต่ำเกินไป และที่น่าเป็นห่วงกว่าคือการตัดสินใจเลือกใช้อัตราคิดลด (discount rate) ที่เหมาะสมนั้น อะไรที่จะเรียกว่าเหมาะสม ก็เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

SFAC No.7 ได้ให้แนวทางในการนำข้อมูลกระแสเงินสดและมูลค่าปัจจุบันมาใช้ในการประมาณการมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน เพื่อตอบสนองต่อการวัดมูลค่าทางการบัญชีในปัจจุบันที่มีการใช้มูลค่าปัจจุบันและมูลค่ายุติธรรมในการวัดมูลค่ากันอย่างแพร่หลาย ซึ่งพอจะสรุปถึงสาระสำคัญของ SFAC No.7 ได้ดังนี้

SFAC No.7 มีวัตถุประสงค์ที่จะให้กรอบแนวทางในการใช้มูลค่าปัจจุบันและข้อมูลกระแสเงินสดเป็นเกณฑ์ในการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน และกำหนดหลักการทั่วไปที่จะควบคุมการใช้มูลค่าปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อกระแสเงินสดในอนาคตและจังหวะเวลาที่มีความไม่แน่นอน โดยมุ่งให้ความสำคัญใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. แนะนำให้ใช้วิธีกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected Cash Flow Approach) เพื่อพัฒนาการวัดมูลค่าปัจจุบัน โดยใช้เทคนิคการคิดลดกระแสเงินสดในอนาคตให้เป็นมูลค่าปัจจุบันเพื่อประมาณมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน ซึ่งเป็นวิธีที่มีข้อสมมติที่แน่นอนเกี่ยวกับช่วงของกระแสเงินสดที่เป็นไปได้และความน่าจะเป็น ในแต่ละช่วงดังกล่าว

2. การใช้มูลค่าปัจจุบันเป็นตัวแทนของมูลค่ายุติธรรมในการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ หรือหนี้สินที่เกิด

เมื่อเริ่มแรก(**Initial recognition**) และการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินใหม่ ให้มีมูลค่าเป็นปัจจุบันในระยะเวลาต่อมา(**Subsequent measurement**)

3 การวัดมูลค่าของหนี้สินเพื่อสะท้อนฐานะทางเครดิตของกิจการ หรือสะท้อนภาระผูกพันที่ต้องจ่ายในปัจจุบันที่มีอยู่

และใน **SFAC No.7** ยังได้กำหนดหลักการทั่วไปเพื่อควบคุมการใช้มูลค่าปัจจุบันในการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินไว้ดังนี้

1. กระแสเงินสดที่ประมาณการขึ้น และ อัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้ในการคิดลด ควรสะท้อนถึงข้อสมมติเกี่ยวกับเหตุการณ์และความไม่แน่นอนในอนาคต

2 อัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคิดลดควรสะท้อนถึงข้อสมมติที่สอดคล้องกับข้อสมมติที่ใช้ในการประมาณการเงินสด

3 กระแสเงินสดที่ประมาณการขึ้น และอัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้ในการคิดลด ควรมีความเป็นกลางหรือปราศจากความลำเอียงหรือปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้อง

4 กระแสเงินสดที่ประมาณการขึ้นและอัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้คิดลด ควรสะท้อนถึงช่วงเวลาของผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ ไม่ใช่เป็นจำนวนที่ต่ำที่สุด หรือสูงที่สุดที่น่าจะเป็น

3. Cost Approach

คือการใช้ ราคาเปลี่ยนแปลง (**Replacement Cost**) ซึ่งหมายถึงการพิจารณาว่าหากกิจการต้องการซื้อ หรือสร้างสินทรัพย์นั้นขึ้นมาโดยให้มีสภาพใกล้เคียงกับปัจจุบัน จะต้องใช้ต้นทุนเท่าไร โดยวิธีการนี้ก็อาจจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (**Specialist**) เช่น อาคารที่ใช้ประเมินโดย วิศวกร หรือผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือวิศวกรด้านเครื่องจักรกล สำหรับการตีราคาทุนเปลี่ยนแปลงของ เครื่องจักร และอุปกรณ์ เป็นต้น

ซึ่งในวิธี **Income Approach** และ **Cost Approach** นี้จะมีการนำวิจารณ์มาใช้ค่อนข้างมากจึงน่าจะเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการใช้ มูลค่ายุติธรรม เพราะข้อมู

ผลต่อความน่าเชื่อถือของงบการเงินเพราะเมื่อเปิดโอกาสให้ใช้วิจารณ์แล้ว ก็อาจเป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้วิจารณ์ไปในทางที่ไม่เป็นกลาง หรือเกิดการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีที่มีผลให้มีผู้ได้รับประโยชน์ โดยไม่ถูกต้อง จึงเป็นจุดที่ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงแนวทางให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม **SFAC No.7** เห็นว่าในทางการบัญชีมูลค่ายุติธรรมเป็นการวัดมูลค่าที่ดีที่สุดสำหรับการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินใหม่ (**Fresh-start measurements**) ให้มีมูลค่าเป็นปัจจุบันในระยะเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม การรับรู้เมื่อเริ่มแรกนั้น เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่ผู้ซื้อและผู้ขายต่างเต็มใจจ่ายหรือได้รับการซื้อขายในตลาด ถือเป็นตัวแทนของมูลค่ายุติธรรม ดังนั้น การรับรู้เมื่อเริ่มแรกจึงใช้มูลค่ายุติธรรมเป็นราคาทุนสำหรับการวัดมูลค่าเมื่อเริ่มแรก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ราคาทุนเริ่มแรก คือมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่รับรู้รายการเมื่อเริ่มแรกนั่นเอง

และสำหรับการวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินในระยะเวลาต่อมา (**Subsequent Measurement**) นั้น **SFAC No.7** ก็ยังเห็นว่ามูลค่ายุติธรรมเป็นการวัดมูลค่าที่น่าเชื่อถือมากที่สุด เพราะตลาดมีกลไกที่ทำให้การกำหนดมูลค่ายุติธรรมมีความเป็นกลาง แต่ถ้าไม่มีราคาตลาดอ้างอิง **SFAC No.7** ก็ให้แนวทางที่เหมาะสม โดยใช้วิธีหามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต เพราะ ถ้าเราใช้ข้อสมมติที่สมเหตุสมผลของกิจการเองในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต ก็จะเป็นการประมาณการมูลค่ายุติธรรมที่ดีที่สุดด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินทรัพย์และหนี้สินที่ไม่ใช่สินทรัพย์และหนี้สินทางการเงิน (**Non-financial assets and liabilities**) เช่นอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน (**Investment property**) และ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (**Plant, property & equipment**) ซึ่งประมาณมูลค่ายุติธรรมจากมูลค่าการใช้ (**Value-in-use**) โดยใช้วิธีคิดลดกระแสเงินสดในอนาคตจากการใช้สินทรัพย์ระยะยาว

ให้เป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วเปรียบเทียบกับมูลค่าตามบัญชี เพื่อทดสอบการด้อยค่า ตาม

SFAS No. 121 Accounting for the Impairment of Long-Lived Assets to be Disposed of Expected Cash Flow Approach เป็นวิธีที่ FASB เห็นว่าเหมาะสมที่สุดและ

แนะนำใหใช้เพราะทำให้การคำนวณมูลค่าปัจจุบันมีข้อสมมติที่แน่นอนเมื่อกระแสเงินสดในอนาคตและจังหวะเวลาที่มีความไม่แน่นอน หรือไม่มีกระแสเงินสดตามสัญญา (**Contractual cash flow**) ที่แน่นอน โดยให้ความสำคัญกับกระแสเงินสดในอนาคตที่เป็นไปได้ที่กิจการคาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (**Probability Theory**) เป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยมีการปรับความเสี่ยงที่เป็นระบบ (**Systematic risk**) เพื่อสะท้อนความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคตแล้วจึงใช้อัตราดอกเบี้ยที่ไม่มีความเสี่ยง (**Risk-free rate of interest**) เป็นอัตราคิดลดกระแสเงินสดในอนาคต ตัวอย่าง การคำนวณกระแสเงินสดที่จะได้รับในอนาคตสมมติให้กิจการมีโอกาสจะได้รับกระแสเงินสดในอนาคตดังนี้คือ

กรณีที่ 1 ปีละ 100 บาท ความน่าจะเป็น 0.10

กรณีที่ 2 ปีละ 300 บาท ความน่าจะเป็น 0.60

กรณีที่ 3 ปีละ 500 บาท ความน่าจะเป็น 0.30

ตารางที่ 1 การคำนวณกระแสเงินสดที่จะได้รับในอนาคต

กระแสเงินสด	ความน่าจะเป็น	กระแสเงินสดที่คาดจะได้รับ
100	0.10	10
300	0.60	180
500	0.30	150
กระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับรวม		340

เห็นได้ว่า **Expected Cash Flow Approach** ได้กระจายความน่าจะเป็นของกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นเป็นรายปี และ

การกำหนดกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมีการกระจายความน่าจะเป็นในแต่ละกรณี ไม่ใช่กำหนดจากกระแสเงินสดที่มีความน่าจะเป็นสูงสุด

ในกรณีที่ไม่มีราคาตลาดรองรับ และไม่สามารถกำหนดกระแสเงินสดในอนาคตได้ จะต้องใช้วิธีที่ 3 คือ การหาราคาเปลี่ยนแทน สิ่งที่สำคัญยิ่ง คือ กิจการจะต้องมี "ต้นทุน" หรือ "ค่าใช้จ่าย" เกิดขึ้นจำนวนหนึ่งจากการใช้บริการของผู้ประเมินราคาเฉพาะด้าน ในมาตรฐานการบัญชีที่จะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในปีหน้า ในบางมาตรฐานเช่น **IAS 19 Employee Benefit** การคำนวณค่าใช้จ่ายด้านผลประโยชน์พนักงานเช่น เงินบำนาญพนักงาน นั้นในมาตรฐานกำหนดให้ใช้การคำนวณโดยนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่ามีค่าใช้จ่ายที่แพงมากเป็นต้น ผู้ประเมินเฉพาะด้านเหล่านั้นต้องมี **License** คดเฉพาะหรือไม่ เป็นเพียงผู้ชำนาญการได้หรือไม่ และถ้าหากมีการประกาศใช้มาตรฐานกับกิจการทุกขนาด กิจการที่เป็น เอส เอ็ม อี จะต้องปฏิบัติตามด้วยหรือไม่ กิจการสามารถหาทางออกได้อย่างไรบ้าง จะอาศัยบริการที่นอกเหนือจากบริการด้านการสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้หรือไม่ เพราะ ถือว่าสุดท้าย ผู้สอบบัญชีจะเป็นผู้ลงนามรับรองความถูกต้องของงบการเงิน แต่การตีมูลค่าโดยใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมนั้นอยู่ในขั้นตอนการจัดทำงบการเงิน มิใช่ การตรวจสอบและรับรองบัญชี ดังนั้นก็คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานในแต่ละเรื่องที่กำหนด และต้องคำนึงถึง ความยากง่ายของการหามูลค่ายุติธรรม ประกอบกับการพิจารณาถึง ความมีสาระสำคัญของข้อมูล และ ต้นทุน กับผลประโยชน์ (**Cost & Benefit**) ที่จะได้รับจากการที่ต้องจ่ายไปเพื่อให้ได้ข้อมูลนั้นมาใช้

การเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการบัญชีที่มีการรับเอาแนวคิดมูลค่ายุติธรรมเข้ามาใช้

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างมาตรฐานการบัญชีทั้งของไทย (TAS) และมาตรฐานสากล (IAS) ที่จะมีการเปลี่ยนแปลง

ในปีหน้า และปีถัดๆ ไปซึ่งได้นำเอาแนวคิด มูลค่า
ยุติธรรมมาใช้ในหลายมาตรฐานดังนี้

IAS 39 Classifications of Financial Assets & Liabilities

การจำแนกสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งจำแนกออกเป็น

4 ชนิด และมีกรวัดมูลค่าดังนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกสินทรัพย์ทางการเงิน

ประเภท	มูลค่าเมื่อเริ่มแรก	มูลค่าในเวลาต่อมา	การเปลี่ยนแปลงในมูลค่า
หลักทรัพย์เพื่อการค้า	มูลค่ายุติธรรมบวก/หักค่าใช้จ่ายในการได้มา	เปรียบเทียบกับมูลค่าปัจจุบัน (ราคาตลาด)	งบกำไรขาดทุน
ถือจนครบกำหนด (HTM)	มูลค่ายุติธรรมบวก/หักค่าใช้จ่ายในการได้มา	ราคาทุนตัดจำหน่าย และทดสอบการด้อยค่า	งบกำไรขาดทุน
เงินให้กู้ยืมและลูกหนี้	มูลค่ายุติธรรมบวก/หักค่าใช้จ่ายในการได้มา	ราคาทุนตัดจำหน่าย และทดสอบการด้อยค่า	งบกำไรขาดทุน
หลักทรัพย์เพื่อขาย (AFS)	มูลค่ายุติธรรมบวก/หักค่าใช้จ่ายในการได้มา	ราคาทุนตัดจำหน่าย และการปรับมูลค่าเทียบกับมูลค่ายุติธรรม	ส่วนของเจ้าของ และจะโอนไปสู่งบกำไรขาดทุนเมื่อขายออกจริง

สำหรับรายการหนี้สินทางการเงินมี 2 รายการดังต่อไปนี้คือ

1. วัดมูลค่าโดยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ในงบกำไรขาดทุน (Measured at FV through P & L) ตราสารหนี้อนุพันธ์ (Derivative liabilities) Short sales หนี้สินอื่นๆที่สามารถวัดมูลค่ายุติธรรมได้

2. นอกจากรายการที่ 1 วัดมูลค่าโดยวิธีราคาทุนตัดจำหน่าย มูลค่าที่เปลี่ยนแปลงจากราคาทุนตัดจำหน่ายรับรู้ใน งบกำไรขาดทุน

IAS 16 Property, plant and equipment

ในมาตรฐานฉบับนี้ได้กล่าวถึงการคิดค่าเสื่อมราคา โดยฐานของการตีราคาใหม่ (Required to depreciate through the profit or loss based on revalued amount) ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ไม่ให้ตีราคาใหม่ หรือ ถ้าค่าเสื่อมราคาคิดจากที่ตีราคาใหม่ก็จะรับรู้ในส่วนของกำไรสะสม

ถ้าสำหรับการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กับสินทรัพย์ที่ไม่ใช่เงินสดแม้จะเป็นสินทรัพย์ที่คล้ายคลึงกันหรือไม่ก็ตามก็จะตีแลกเปลี่ยนที่ราคามูลค่ายุติธรรม โดยพิจารณาเนื้อหาเชิงพาณิชย์

IAS 39 Employee benefit

เกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงาน ที่กิจการจัดการในรูปของ เงินบำเหน็จบำนาญ หรือ การดูแลด้านสุขภาพ จะถูกบันทึกเป็นหนี้สินในงบดุล โดยคำนวณจากมูลค่าปัจจุบัน

ของรายจ่ายในอนาคตที่จะเกิดขึ้นจากพนักงานที่มีในปัจจุบันและก่อนหน้านี้นี้ และถ้ากิจการได้กั้นเงินเป็นเงินกองทุนไว้ในรูปของสินทรัพย์ชนิดใด สินทรัพย์นั้นก็จะต้องตีมูลค่าเป็น มูลค่ายุติธรรมในงบดุลเสมอ (The fair value of any plan assets at the balance sheet date)

IAS 36 Impairment Assets

ในมาตรฐานฉบับนี้หมายถึงสินทรัพย์ทุกชนิด ยกเว้น สินค้าคงเหลือ (IAS 2), สินทรัพย์ที่เกิดจากสัญญาก่อสร้าง (IAS 11), สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (IAS 12), สินทรัพย์จากโครงการผลประโยชน์พนักงาน (IAS 19), สินทรัพย์ทางการเงิน (IAS 39) และอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน (IAS 40) เพราะสินทรัพย์เหล่านี้ต้องวัดมูลค่าเป็น มูลค่ายุติธรรมอยู่แล้ว รวมทั้งสินทรัพย์ทางชีวภาพ ตามมาตรฐานการบัญชีเกษตรกรรม (IAS 41) ซึ่งมีแนวคิดเป็นมูลค่ายุติธรรมทั้งหมด

สำหรับการวัดการด้อยค่าของสินทรัพย์ ก็เป็นการเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าคงเหลือทางบัญชีของสินทรัพย์ (**carrying amount**) ในขณะนั้น กับ มูลค่าที่จะได้รับจากสินทรัพย์นั้น (**recoverable amount**) ถ้า **Carrying amount** สูงกว่า เมื่อใด สินทรัพย์นั้นก็จะเกิดการด้อยค่า และรายการขาดทุนจากการด้อยค่าจะรับรู้ในงบกำไรขาดทุน และสำหรับ **Recoverable amount** นั้น วัดจากมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์นั้นๆ หัก ด้วย ค่าใช้จ่ายในการขายสินทรัพย์ (**Net selling price**) โดยเทียบกับ มูลค่าการใช้ (**Value in use**)

และสำหรับ **Value in use** นั้นก็วัดจากมูลค่าปัจจุบันของประมาณกระแสเงินสดที่จะได้รับจากสินทรัพย์นั้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้งราคาซากของสินทรัพย์เมื่อเลิกใช้รวมด้วยโดยใช้อัตราคิดลด (**discount rate**) เป็นอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก่อนภาษี ซึ่งสะท้อนมูลค่าตลาด และความเสี่ยงของสินทรัพย์ชนิดนั้น โดยเฉพาะ

IAS 40 Investment Property

ในมาตรฐานฉบับนี้กล่าวถึง อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน ซึ่งได้แก่ อาคารสูงต่างๆหรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ เช่นลานจอดรถ พื้นที่เช่าในศูนย์การค้า ที่กิจการสร้างขึ้นเพื่อให้เช่า มีรายได้จากค่าเช่า ค่าเช่า ตัวอย่างเช่น อาคารมาบุญครอง จามจุรีสแควร์ อาคารศูนย์การค้า เซ็นทรัลพลาซ่า เป็นต้น ซึ่งสามารถเลือกใช้วิธีการวัดมูลค่าได้ดังนี้

1. มูลค่ายุติธรรม และรายการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรมรับรู้ในงบกำไรขาดทุน

2. ราคาทุน สินทรัพย์จะถูกวัดมูลค่าโดยราคาทุนที่มีการตัดค่าเสื่อมราคา หักด้วย ค่าเผื่อการด้อยค่า ซึ่งถ้าเลือกใช้วิธีนี้ ก็จำเป็นต้องเปิดเผย มูลค่ายุติธรรมด้วยอยู่ดี ถ้ากิจการเลือกใช้วิธีใดก็ต้องใช้กับสินทรัพย์ทุกรายการ

IAS 41 Agriculture

การวัดมูลค่าสินทรัพย์ชีวภาพ ต้องวัดโดยมูลค่ายุติธรรม หัก ด้วย ต้นทุน ในการขาย ณจุดที่สามารถขาย

ได้ ณ วันที่ในงบคุณนั้น ยกเว้นว่า มูลค่ายุติธรรมจะไม่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ก็วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ ช่วงเวลาที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ หัก ด้วย ต้นทุนในการขาย ณ จุดที่สามารถขายได้ เช่นกัน (โดยไม่ต้องคำนวณแบบมูลค่าปัจจุบัน)

การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของ สินทรัพย์ชีวภาพจะรับรู้ในงบกำไรขาดทุน

และสำหรับราคาตลาดในตลาดที่มีการซื้อขาย ก็จะ เป็นมูลค่ายุติธรรมที่ดีที่สุด เพราะโดยทั่วไป สินค้าเกษตรก็จะมีราคาตลาดซื้อขาย ที่แน่นอน ในแต่ละช่วงเวลา มีการประกาศกันอย่างเป็นทางการ เช่น ข้าว ข้าวโพด ปอ ยางพารา ปาล์ม ฯลฯ แต่ถ้าสินค้าชนิดใดไม่มีตลาดรองรับ ในมาตรฐานฉบับนี้ก็แนะนำให้ใช้การวัดมูลค่าโดยหลักการอื่น เช่น อาจจะใช้วิธีเดียวกันกับ สินค้าคงเหลือคือ มูลค่าสุทธิที่จะได้รับ (**Net realizable value**)

IFRS 2 Share-based Payment

คือการจ่ายชำระค่าสินค้า และบริการเป็นหุ้นของกิจการ ซึ่งกำหนดให้

รายการจ่ายชำระโดยหุ้น จะต้องรับรู้เข้าสู่งบการเงินโดยใช้วิธีการวัดมูลค่า โดย มูลค่ายุติธรรม

(All share-based payment transactions must be recognized in the financial statements, using a fair value measurement basis)

รายการซึ่งได้รับสินค้าและ บริการ แลกเปลี่ยนกับตราสารทุน ควรวัดมูลค่าโดย มูลค่ายุติธรรมของสินค้าและบริการที่ได้รับ ยกเว้นว่า มูลค่าปัจจุบันของสินค้าและบริการไม่มีความน่าเชื่อถือ จึงจะใช้มูลค่ายุติธรรมของตราสารทุน (**Equity instruments**) แทน

ถ้าต้องใช้มูลค่ายุติธรรมของตราสารทุน ก็ต้องอิงราคาตลาด (ถ้ามี) โดยต้องเป็นตราสารทุนที่มีเงื่อนไขและระยะเวลาเช่นเดียวกัน ในกรณีที่ไม่มียาตลาดของตราสารทุนนั้น การประมาณการมูลค่ายุติธรรม ก็จะใช้การประมาณราคาหลักทรัพย์ (**Valuation Model**) โดย

เป็นรายการประเมินระหว่างผู้ที่มีความเต็มใจแลกเปลี่ยน
และมีความรู้เท่าเทียมกัน

IFRS 5 Non- Current Assets Held for Sale and Discontinued Operations

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนถือไว้เพื่อขาย หมายถึงถือไว้
เพื่อขายทันทีและมีโอกาสขายได้ภายใน 12 เดือน
รวมถึงสินทรัพย์ที่เลิกใช้งาน

สินทรัพย์ดังกล่าวนี้ จะวัดมูลค่าโดย เป็นราคาที่ต่ำกว่า
ระหว่างมูลค่าคงเหลือทางบัญชี (Carrying amount) กับ
มูลค่ายุติธรรม หัก ด้วย ค่าใช้จ่ายในการขาย และ
สินทรัพย์นี้ไม่ต้องคิดค่าเสื่อม

บทสรุป

อย่างไรก็ตามปัญหาการนำ มูลค่ายุติธรรมมาใช้ใน
ทางการบัญชี นั้นก็ยังคงเป็นเรื่องความน่าเชื่อถือได้ของ
ข้อมูล ซึ่ง การบัญชีมูลค่ายุติธรรมก็มักจะถูกโจมตีว่าเป็น
ช่องทางที่เปิดโอกาสให้มีการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีได้
ซึ่งการแก้ไขข้อครหานี้ก็จะถูกแก้ไขด้วยการให้มีการ
นำเสนอข้อมูลให้มากที่สุดเท่าที่จะเสนอได้ โดยการให้มีการ
เปิดเผยข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องในหมายเหตุประกอบ
งบการเงินอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินจะนำข้อมูล
ทั้งหมดมาประมวลอีกครั้ง หรือเลือกที่จะใช้ข้อมูลชุดใด
ชุดหนึ่งซึ่ง ผู้ใช้งบเห็นว่าจะใช้ตัดสินใจได้ดีกว่า ก็น่าจะเป็น
หนทางแก้ปัญหา หรือแก้ไขจุดบกพร่องของการนำ
มูลค่ายุติธรรมมาใช้ในทางการบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- [1]. มาตรฐาน จงเจริญกมล, ประเด็นร้อนๆกับ Fair Value Accounting , วารสารวิชาชีพบัญชี ปีที่ 4 ฉบับที่ 11 ธันวาคม 2551
- [2]. สุรกิจ คำวงศ์ปิ่น, Using Cash Flow Information and Present Value in Accounting Measurement, สารานุกรมจาก <http://accounting.northcm.ac.th/file/DocumentSep01181145.doc> [Access 12 January 2010]
- [3]. FAQs about Fair Value Accounting [Online] Available from http://www.aicpa.org/mediacenter/fva_faq.htm [Access 12 January 2010]
- [4]. Summary of Statement No.157 Available from <http://www.fasb.org/st/summary/stsum157.shtml> [Access 12 January 2009]
- [5]. Summary of IASs and IFRSs (which are Significantly differences from Thai GAAP) Available from IFRS Training from Deloitte Touche Tohmatsu Jaiyos